

4. Запровадити систему прозорого й об'єктивного моніторингу якості освіти, формувати державне замовлення з урахуванням потреб ринку, розробити заходи з профорієнтаційної роботи з молоддю, посилити контроль за дотриманням освітнього законодавства та адаптувати його до сучасних вимог суспільства.

5. Поліпшити доступність освіти через систему кредитування, позаконкурсний прийом малозабезпечених, сиріт, інвалідів, а також систему соціальної підтримки учнів, студентів та молодих учених.

6. Прискорити темпи технологічної модернізації освітнього процесу та розширити мережу нових форм навчання, утворити спеціальні програми з інформатизації навчальних закладів, підвищивши зацікавленість в одержанні інформації.

Список літератури

1. Дембицька Н. Соціально–психологічні проблеми економічної соціалізації молоді /Наталія Дембицька // Соціальна психологія. – 2008. – №2 (28). – С. 125.
2. Лавриненко Л. М. Професіоналізація освіти як складова стратегії її модернізації /Л. М. Лавриненко // Сталій розвиток економіки : всеукраїнський науково–виробничий журнал. – 2011. – №5. – С. 22–25.
3. Лапіна Т. Формування економічного мислення у студентів–фахівців економічного профілю/ Тетяна Лапіна // Нова педагогічна думка : науково–методичний журнал. – 2011. – №1. – С. 55–58.
4. Розум С. И. Психология социализации и социальной адаптации человека. – СПб.: Речь, 2006. – 365 с.

УДК 331.25:369

СТАН РЕФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ (СОЦІАЛЬНО-СУСПІЛЬНИЙ АСПЕКТ)

А. О. Кадомець, *ст. гр. УП-13,*

В. В. Сибірцев, *доц., к.е.н.*

Кіровоградський національний технічний університет

Пенсійна система України – це сукупність створених в Україні правових, економічних і організаційних інститутів і норм, метою яких є надання громадянам матеріального забезпечення у вигляді пенсії. Пенсія – це одноразова або регулярна грошова виплата (у розрахунку на місяць), яка призначається у встановленому державою порядку як захід матеріального забезпечення певних категорій осіб за принципами пенсійного страхування, загальнолюдської солідарності та субсидування. Пенсійне забезпечення – це встановлений державою вид матеріального забезпечення громадян у вигляді пенсій та соціальних послуг, який надається із настанням пенсійного віку, досягненням трудового стажу або у зв'язку з втратою працездатності чи втратою годувальника за рахунок коштів Пенсійного фонду України, Фонду соціального страхування та Державного бюджету.

Одним із найбільш актуальних питань сьогодення є недосконалість пенсійної системи України, оскільки за роки незалежності належна система пенсійного забезпечення так і не була створена.

Система пенсійного забезпечення в Україні складається з трьох рівнів.

Перший рівень – солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування (далі – солідарна система), що базується на засадах солідарності і субсидування та здійснення виплати пенсій і надання соціальних послуг за рахунок коштів Пенсійного фонду на умовах та в порядку, передбачених Законом про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.

Другий рівень – накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування (далі – накопичувальна система пенсійного страхування), що базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді або

у відповідних недержавних пенсійних фондах – суб'єктах другого рівня системи пенсійного забезпечення та здійснення фінансування витрат на оплату договорів страхування довічних пенсій і одноразових виплат на умовах та в порядку, передбачених законом.

Третій рівень – система недержавного пенсійного забезпечення, що базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання громадянами пенсійних виплат на умовах та в порядку, передбачених законодавством про недержавне пенсійне забезпечення.

Перший та другий рівні системи пенсійного забезпечення в Україні становлять систему загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Другий та третій рівні становлять систему накопичувального пенсійного забезпечення.

Сьогодні наявний значний дисбаланс між середніми частками пенсії з різних рівнів пенсійної системи у порівнянні України з іншими країнами світу (рис. 1).

Причиною таких співвідношень є психологічний та інформаційний бар'єр, який мають українці перед недержавними пенсійними фондами та іншими недержавними інститутами. Також причиною цього є співвідношення числа пенсіонерів та працюючих.

Наразі виплати в межах державного пенсійного страхування є основним джерелом доходу для третини населення країни.

Сучасне пенсійне забезпечення, як і захист непрацездатного населення, в Україні знаходяться на доволі низькому рівні, що спричинено багатьма факторами.

Перш за все, солідарна пенсійна система є вкрай несправедливою, вона зумовлена дією 30 пенсійних законів, по окремих з яких пенсії призначаються на рівні 80–90 % заробітку. Як наслідок, різниця в пенсіях досягає десятків разів [5].

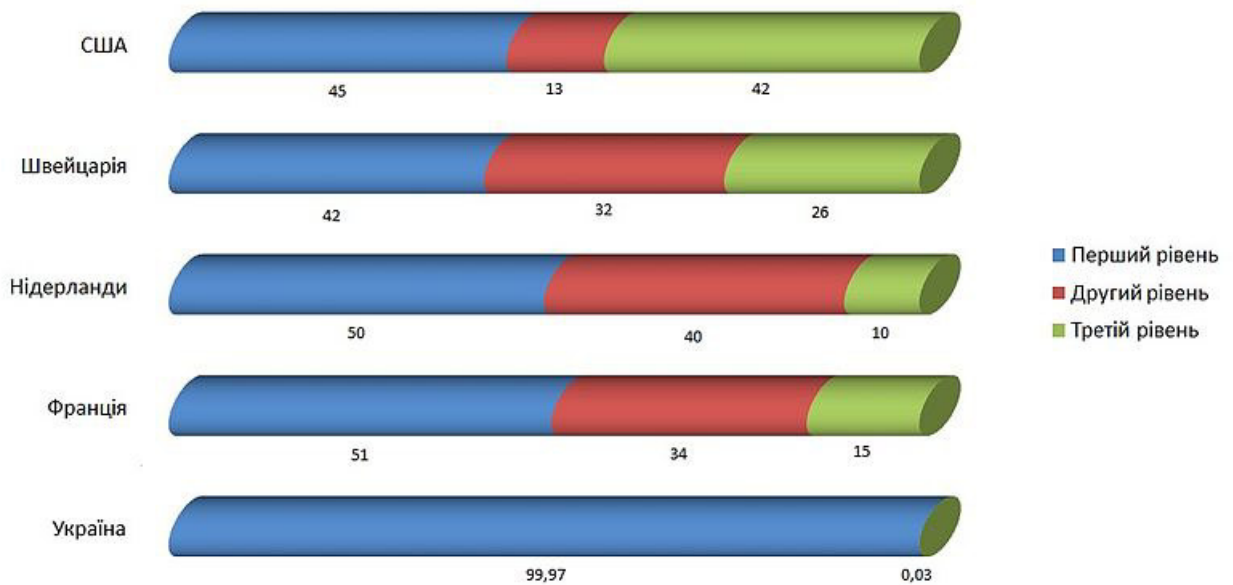

Рисунок 1 – Середня частка пенсії з різних рівнів пенсійної системи у деяких країнах світу (%)

Потребує змін система індексації пенсій, адже, якщо постійно підвищується лише мінімальний розмір пенсії у зв'язку із зростанням прожиткового мінімуму, то розміри призначених пенсій частіше будуть зрівнюватись із мінімальними пенсіями, при цьому втрачається справедливість призначення таких пенсій.

Окрім цього, неабиякі перепони на шляху реформування пенсійної системи створює нинішня система оподаткування. Задля заохочення робітників та роботодавців до накопичення та інвестування пенсійних заощаджень, необхідно було б знизити ставку податку на доходи фізичних осіб з метою підвищення доходів населення та їх легалізації і

розробити економіко-правовий механізм щодо залучення до пенсійних фондів доходів, одержаних від легалізації та податкової амністії [5].

Особливої уваги заслуговує Закон України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи», прийняття якого викликало неабиякі суперечки серед громадян. Цим Законом внесено низку змін до 22 законодавчих актів, які стосуються у тому числі пенсійного забезпечення і соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію та інвалідам. Основні положення Закону:

- пенсійний вік для жінок підвищено до 60 років;
- страховий стаж підвищено до 30 років для жінок і до 35 – для чоловіків;
- пенсійний вік чоловіків-держслужбовців підвищено до 62 років;
- зменшення з 90 % до 80 % зарплати для нарахування пенсій для держслужбовців;
- створення приватних пенсійних фондів.

Також потребує аналізу Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо пенсійного забезпечення», який був прийнятий 2 березня 2015 року. Основні нововведення:

- обмеження виплати пенсій працюючим пенсіонерам, на період з 1 квітня 2015 року по 1 січня 2016 року, у розмірі 85 %, але не менше прожиткового мінімуму, встановленого для осіб, які втратили працездатність;
- припинення виплат спеціальних пенсій (у період роботи на відповідних посадах) народним депутатам, державним службовцям та прирівняним до них особам, суддям, прокурорам та іншим особам, на яких поширюється дія законів;
- поетапне підвищення на 5 років пільгового пенсійного віку для жінок;
- підвищення на 5 років страхового і спеціального стажу для осіб, які мають право на пенсії за роботу в шкідливих та особливо шкідливих умовах праці та на пенсії за вислугу років.

Законом не обмежено пенсії для працюючих чорнобильців, працівників металургійної і хімічної промисловості, державних органів, органів місцевого самоврядування тощо, які є: інвалідами I та II групи; інвалідами війни III групи; учасниками бойових дій, у тому числі учасниками АТО; членами сімей загиблих (померлих) учасників бойових дій.

Законом обмежено пенсії працюючим суддям, як і державним службовцям, зокрема, встановлено, що максимальний розмір пенсії для суддів становить 10 мінімальних пенсій за віком.

Законом встановлено, що у період роботи на інших посадах пенсії, призначені відповідно до цих законів (крім військовослужбовців), виплачуються в розмірі 85% призначеного розміру, але не менше розміру прожиткового мінімуму, встановленого для осіб, які втратили працездатність. Порядок виплати пенсії (щомісячного довічного грошового утримання) працюючим пенсіонерам поширюватиметься на пенсіонерів незалежно від часу призначення пенсії [3].

Отже, завдяки Закону України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» частково вирішується проблема нелегальної зайнятості серед молоді. Підвищення пенсійного стажу на 5 років ставить ребром питання неофіційного працевлаштування. Наразі, більше 40 % українців у віці до 35 років працюють «за угодою», то навряд чи після реформи вони будуть згодні мінімізувати податкові витрати роботодавця за рахунок своєї майбутньої пенсії.

Прийняті законодавчі зміни, по суті, лише впливають на перерозподільні відносини Пенсійного фонду України, однак не вирішують принципових проблем пенсійної системи, зокрема забезпечення власних надходжень Фонду та фінансування належного рівня виплат. Підвищення пенсійного віку за умов старіння населення лише тимчасово забезпечує обмеження зростання кількості пенсіонерів, і навіть у середньостроковій перспективі не здатне вирішити проблеми дефіциту бюджету Пенсійного фонду України.

Запропоновані напрями реформування в кризових умовах не визначають реальних економічних важелів впливу на збільшення надходжень до пенсійної системи України. Вони

є скоріше інструментами подолання дефіциту коштів, ніж виваженими складовими реформування системи пенсійного забезпечення.

Реальними і першочерговими кроками в напрямку реалізації окреслених векторів реформування на шляху вдосконалення системи пенсійного забезпечення мають стати комплексні системні заходи щодо детінізації економіки, створення робочих місць, легалізації ринку праці, зниження тиску на фонд оплати праці і спрощення податкового адміністрування, забезпечення належного рівня заробітної плати і доходів населення. Органічне поєднання комплексу вищезазначених заходів є реальним підґрунтям реформування системи пенсійного забезпечення України, важливу роль в якій повинна відігравати накопичувальна система.

Список літератури

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо пенсійного забезпечення» [Електронний ресурс] – Режим доступу: rada.gov.ua/news/Novyny/104855.html
2. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [Електронний ресурс] – Режим доступу: zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1058-15
3. Мінсоцполітики: кількість пенсіонерів в Україні на 500 тис. осіб більша, ніж офіційно працюючих [Електронний ресурс] – Режим доступу: zaxid.net/news/showNews.do?minsotspolitiki_kilkist_pensioneriv_v_ukrayini_na_500_tis_osib_bilsha_nizh_ofitsiyno_pratyuyuchih&objectId=1335069
4. Перспективи розвитку пенсійного забезпечення в Україні [Електронний ресурс]; Режим доступу: economic-vistnic.stu.cn.ua/index.pl?task=arcls&id=211

УДК 330.59

ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ ТА ЇХ ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ

В. О. Карасенко, ст. гр. УП-13,

В. В. Сибірцев, доц., к. е. н.

Кіровоградський національний технічний університет

В умовах євроінтеграційного курсу нашої країни підвищення якості життя населення виступає критерієм та необхідною умовою не тільки власне людського, а й соціально-економічного та соціально-культурного розвитку. Адже якість життя відображає передумови та ступінь реалізації вимог людського розвитку, ступінь пріоритетності людського розвитку в загальному процесі функціонування держави, а також самовідчуття людини в її соціальному, політичному та економічному оточенні.

Загалом у всіх розвинених державах світу, якість життя населення визнано однією з головних характеристик рівня суспільного розвитку країн, адже з кожним роком поступово відходять у минуле ті орієнтири держави, які спрямовані на економічні досягнення та впровадження науково-технічного прогресу без урахування розвитку людського чинника.

Актуальність проблеми оцінки життя населення підтверджується ініціативами різних міжнародних організацій, зокрема ООН, урядами провідних країн світу та експертною спільнотою. На сьогоднішній день проблема підвищення якості життя населення в Україні є невирішеною, особливо в умовах глибокої економічної, політичної кризи. І хоча Україна і орієнтується на європейський досвід управління, але в даному контексті цій проблемі не надається належної уваги, тому вона й досі залишається відкритою.

На сьогоднішній день не існує єдиного підходу до визначення чітко виділених параметрів щодо оцінки життя населення. Так, наприклад європейська стратегія «Європа 2020: Стратегія розумного, сталого і інклюзивного зростання» визначає тільки три напрями щодо оцінки якості життя населення, зокрема ними є: розумне зростання (передбачає